

KOROŠKA OSREDNJA KNJIŽNICA
"DR. FRANC SUŠNIK"
NA GRADU 1

vih

62390 RAVNE NA KOROŠKEM

GLASILO DELOVNE ORGANIZACIJE GOZDNO GOSPODARSTVO SLOVENJ GRADEC R. O.

LETO XXV — ŠTEVILKA 7

JULIJ 1993

POŠTINA PLAČANA CENA 95 SIT

ŠE O PREOBLIKOVANJU GOZDNEGA GOSPODARSTVA

Gozdno gospodarstvo Slovenj Gradec se bo dokončno razcepilo in razdelilo na tri dele:

- javno gozdarsko službo
- gozdarske zadruge
- izvajalsko podjetje

Za celotno področje strokovne gozdarske službe zakon predvideva organiziranje Zavoda za gozdove centralizirano za celo državo s sedežem v Ljubljani. V Slovenj Gradcu bo območna enota, skupno z oddelkom za gozdarsko načrtovanje oz. urejanje gozdov. Predvideno je še šest gozdnih uprav v Mislinji, Sl. Gradcu, Dravogradu, Prevaljah, Črni in Radljah.

Na terenu pa smo že lani oblikovali 36 gozdnih revirjev. Revirni gozdarji bodo v vseh gozdovih, ne glede na lastništvo opravljali strokovna opravila, ki jih predvideva zakon. Težišče strokovnega dela revirnega gozdarja bo pri gojitvenem načrtovanju, izbiri drevja za posek, priprava letnih načrtov vlaganj v gozdove za gojenje in varstvo gozdov in za gradnjo in vzdrževanje gozdnih cest in vlak, razporejanja in nadzor nad porabo proračunskih sredstev namenjenih za vlaganja v gozdove in skrb ter nadzor, da bodo lastniki gozdov izvedli in financirali vsa z načrti predvidena vlaganja. V prihodnjem obdobju pa bodo morali revirni gozdarji še posebej skrbno varovati gozdove pred lubadarjem.

Za celotno javno službo v našem območju predvidevamo 60—70 zaposlenih v Zavodu za gozdove. S takšnim številom strokovnjakov bomo sposobni strokovno neoporečno opraviti vsa dela, ki jih predvideva zakon in zato prevzeti tudi odgovornost. Financiranje javne službe prevzema država in bo v celoti potekalo preko Zavoda za gozdove.

Privatni sektor gozdarstva oz. bivši TOK gozdarstva so se že lani preoblikovali v Gozdarski zadrugi Slovenj Gradec in Radlje in Kmetijsko gozdarski zadrugi Dravograd in Prevalje. Pri tem nas čaka še dokončna potrditev delitve zaposlenih in premoženja.

Za izvedbo vseh del na osnovi zakupne pogodbe v državnih gozdovih in za dela po naročilu lastnikov gozdov pa se bo oblikovalo izvajalsko podjetje Gozdno gospodarstvo.

Po zakonu o gozdovih se ukinjajo dosedanji tozdi in od prvega julija posluje Gozdno gospodarstvo Slovenj Gradec kot enovito podjetje. Tozdi so se preoblikovali v poslovne enote, ki v okviru dosedanjih pooblastil opravljajo vsa dela.

Zakon predvideva šest mesečni rok za preoblikovanje v nove organizacijske enote in za delitev zaposlenih in premoženja na te nove enote. Izvajalsko gozdno gospodarstvo se bo za tem preoblikovalo v delniško družbo in po programu olastnilo z notranjim odkupom z delavskimi delnicami. O lastnjenju in oblikovanju delniške družbe bodo odločali zaposleni v izvajalskem podjetju, za ta program pa bodo morali dobiti še soglasje Agencije za razvoj.

Za izvedbo predvidenih aktivnosti je Ministrstvo za kmetijstvo in gozdarstvo izdelalo terminski plan izvajanja zakona o gozdovih v letošnjem letu:

(Nadaljevanje na 2. strani)

Kljub letošnji suši žito še kar dobro kaže. Na sliki: rž na njivi Franca Jamnikarja iz Tolstega vrha pri Mislinji — Foto: F. Jurač

NALOGA	ROK	IZVAJALEC
1. Imenovanje v.d. direktorja Zavoda za gozdove Slovenije	druga polovica julija	MKG Vlada
2. Izdelava ustanovnega akta Inštituta	prva polovica septembra	MKG IGLG
3. Izdelava programa za reševanje vprašanja invalidov	druga polovica septembra	MKG
4. Izdelava osnutka delitve premoženja	september	direktor gozd. izv. podj. v.d. direktor Zavoda
5. Izdelava osnutka razdružitve delavcev	september	direktor gozd. izv. podj. v.d. direktor Zavoda
6. Izdelava osnutka pogodbe o razdružitvi premoženja	september	MKG
7. Organiziranje Zavoda za gozdove Slovenije	prva polovica oktobra	MKG Vlada
8. Podpis dolgoročne pogodbe o gospodarjenju v državnih gozdovih	oktober	direktor Sklada direktor gozd. izv. podjetje

Naša skupna naloga je, da pripravimo in izvedemo vse postopke, ki so predvideni za preoblikovanje Gozdnega gospodarstva. Pri tem bomo posebno skrbno pregledali vsa de-

lovna mesta in storili vse za pridobivanje produktivnega dela in ohranitev delovnih mest. Že naprej pa vemo, da za vse ne bo dela. Za vse, ki bodo delo izgubili, bomo skrbeli za varovanje njihovih pravic in za to, da bo država izpolnila do njih tudi vse finančne obveznosti.

Od nas pa je odvisno, kako bomo v okviru zakonskih določil oblikovali nove enote in s tem ohranili čim več dobrega za ljudi in gozdove.

Hubert Dolinšek

I. EVROPSKI KONGRES PROSILVE

Evropsko združenje za sonaravno gospodarjenje z gozdovi, ki je bilo pred tremi leti osnovano pod vodstvom prof. dr. Dušana Mlinška pri nas v Sloveniji, je priredilo svoj prvi kongres. Ta je bil od 21. do 24. junija v mestu Besacon v Franciji, od koder je tudi prvi predsednik PROSILVE naš dobri znanec in prijatelj ter občudovalec slovenskih gozdov gospod Brice de Türckheim. Na kongresu je sodelovalo preko 700 udeležencev iz 24 evropskih držav.

Prvi dan kongresa smo poslušali štiri uvodne referate:

prof. dr. G. SIEGWALT profesor na Teološki fakulteti Univerze v Strasbourgu: »Uporaba gozdov — etični preudarki o izzivu našega časa«.

Prof. dr. OTTO — HANNOVER: »Dinamični gozd. Ekološke osnove sonaravnega gojenja gozdov«.

BRICE DE TÜRKHEIM — predsednik PROSILVE: »Ekonomske osnove sonaravnega gospodarjenja z gozdovi«.

HUBERT DOLINŠEK, dipl. ing. gozd. — Slovenj Gradec: »Pol stoletja sonaravnega gospodarjenja z gozdovi Slovenije«.

Kongres sta pozdravila še najvišji predstavnik politične regije in župan mesta Besancon.

Udeleženci so na to dva dni na strokovnih ekskurzijah v gozdovih vzhodne Francije na praktičnih primerih obravnavali različne vidike in vprašanja sonaravnega gospodarjenja z gozdovi.

Prvi dan je bil posvečen privatnim mešanim prebiralnim gozdovom smreke, jelke s primesjo listavcev na širokem območju francoskega dela pogorja Jura. Obravnavane teme pa so bile:

— Prebiralno gospodarjenje v bogatih smrekovo jelovih gozdovih na dobrih rastiščih

— Gozdno gojitvena in ekonomska vloga primešanih listavcev v iglastih gozdovih

— Prebiralno gospodarjenje v izsekanih hribovskih gozdovih z nizko zalogo in malo debelih dreves

— Premena enomernih smrekovih sestojev v prebiralni gozd; Uporaba Gurnaud-jeve kontrolne metode; Vprašanje škod po divjadi

— Prebiralni gozdovi z vidika urejanja gozdov

— Vrsta in jakost negovalnih ukrepov v prebiralnem gozdu

Drugi dan pa smo obiskali gozdove listavcev na območju Vogezev in obravnavali premeno panjevskih gozdov v visoke listnate gozdove. Tu je bila pozornost posvečena naslednjim vprašanjem:

— redčenje mladih bukovih sestojev,

— obnova z naravnim pomlajevanjem v bogatem bukovem gozdu

— premena enomernega gozda v bogato strukturiran mešan gozd bukve in hrasta.

— gozdno gojitveno ravnanje za dosego sonaravnega mešanega gozda jelke, bukve, hrasta in jesena.

— premena panjevca v mešan prebiralni gozd s podsadnjo jelke.

Četrti dan kongresa so na plenarni seji vodje skupin poročali o rezultatih razprav na terenu. Prof. dr. Dušan Mlinšek pa je imel zaključni referat kongresa s poudarkom na rezultatih tri letnega dela PROSILVE in na usmeritvah za prihodnje obdobje.

Slovenija in njeno gozdarstvo spadajo v vrh evropskega gozdarstva. Za naše delo smo dobili laskava priznanja. Naloga in odgovornost nas vseh pa je, da doseženo raven ohranimo tudi v prihodnje.

Hubert Dolinšek

KONFERENCA SINDIKATA O AKTUALNIH PROBLEMIH

7. julija letos je Konferenca sindikata GG že drugič razpravljala o regresu. Njeni člani so spet ugotavljali, da je večina ostalih gozdnih gospodarstev v Slovenije že izplačala regres, pa tudi večina podjetij v bližnjem okolju, čeprav njihovo finančno stanje ni boljše oz. je v nekaterih podjetjih še slabše, kot pri nas. Izražali so nerazumevanje, da je potrebno vsako leto večkrat razpravljati o izplačilu regresa. Predlagali so, da se glede na finančno stanje podjetja regres izplača v dveh delih. Prvi del naj bo izplačan za vse zaposlene v enaki višini v mesecu juliju, po možnosti vsaj 20.000,00 SIT, drugi del pa diferencirano po sindikalni listi čemprej, najpozneje pa do konca leta.

Člani konference so bili seznanjeni tudi o postopkih v zvezi z organizacijskimi spremembami podjetja, ki jih narekuje novi Zakon o gozdovih. Odločili so se, da bodo ne glede na te spremembe še naprej delovali na enak način kot do sedaj, to je v osnovnih organizacijah po enotah in s konferenco kot povezovalnim organom.

Ida ROBNIK

TEMELJNI RAZVOJNI PROBLEMI SLOVENSkih GOZDOV IN GOZDARSTVA

Analiza dosedanjega razvoja in stanja gozdov opozarja zlasti na naslednje (temeljne) gozdnogospodarske probleme, ki terjajo učinkovitejšo razreševanje:

1. Slovenski gozd je zaradi negativnih zunanjih vplivov načet in destabiliziran tako v biološkem kot v mehanškem pogledu. Kritično sta mu opešala življenjska moč in samoohranitvena sposobnost zlasti v zadnjih desetih letih, ko so ga prizadeli kar štirje klimatski ekstremi (petdesetletne in stoletne suše in insolacije v letu 1983, 1985, 1987 in 1992) ter več ujm (vetrolomi, žledolomi). Fiziološko oslabei iglavci predstavljajo idealne pogoje za prenamnožitev sekundarnih temporarnih škodljivih organizmov, med katerimi izstopajo lubadarji (progradacija podlubnikov v letu 1992 in pretnja, da se bodo v letu 1993 povzpeli v gradacijo s kalamitetnimi posledicami!). Preštevilna divjad otežuje obnovo ciljnih drevesnih vrst, ponekod pa je naravna obnova, ki je prvi pogoj stabilnega gozda, že popolnoma onemogočena. Gozdni sistemi z okrnjeno samoregulacijsko sposobnostjo so potrebni posebne nege in varstva.

Povečano onesnaževanje okolja postaja odločilen zaviralni dejavnik pri go-

spodarjenju z gozdovi. Zato je odpravljanje onesnaževanja okolja in vzrokov zanj, temeljna predpostavka, ki jo je treba izpolniti, da bomo lahko racionalno in uspešno gospodarili z gozdovi.

Negativni vplivi tega onesnaževanja so:

- gozdna tla so močno prizadeta,
- fiziološko oslabei in zaradi posekov nestabilni gozdovi so že pri manjših koncentracijah imisij močno ogroženi, snegolomi in vetrolomi nastopajo tudi v razmerah, ki bi bile za zdrave gozdove brez večjih posledic. Kljub učinkovitim ukrepom je težko obvladati napade škodljivcev in bolezni na gozdnem drevju,

- problematično je naravno pomlajevanje jelke in listavcev.

Posledice teh negativnih vplivov so:

- v presvetljenih delih sestojev povečan vdor imisij v notranjost sestojja, a vpliva na močnejšo poškodovanost drevja vseh starosti,

- v gozdovih nastajajo večje vrzeli zaradi poseka osutih dreves, vetrolomov in snegolomov ter žarišča lubadarja in drugih škodljivcev,

- zadrževalna moč gozda za vodo se v ogroženih sestojih zmanjša zaradi osutih krošenj in vrzeli v sestojih,

- poveča se erozijsko delovanje vode in izpiranje hranilnih snovi iz tal,

- močno povečan potreben obseg gojitvenih in še posebej varstvenih del, postaja pa tudi strokovno in materialno zahtevnejši,

- ogroženo je naravno življenjsko okolje prostoživečih divjih živali,

- splošnokoristne funkcije poškodovanih gozdov so zmanjšane, krajina je vse manj zelena in privlačna.

V lesnoproizvodnem smislu propadajoči gozdovi zmanjšujejo donose:

- zaradi osutosti krošnje in predčasnega poseka večjega števila drevja se zmanjšuje tekoči letni prirastek, kar vpliva na zmanjšanje celotne lesne proizvodnje,

- zmanjšuje se kakovost lesa, ker mora biti redčenje usmerjeno k pospeševanju najvitalnejših in ne več k pospeševanju najbolj kakovostnih dreves; zmanjšana je tudi kakovost lesa, saj je velik del posekanih dreves že suhih, ta pa hitro propadajo,

- stroški pridobivanja gozdnih lesnih sortimentov se povečujejo, saj se moramo (odvisno od stopnje ogroženosti) v te gozdove pogosto vračati s sečnjo, to pa pomeni nizko koncentracijo sečnje na enoto površine,

- ogroženi gozdovi lastnikom niso več varna naložba, sekati jih morajo takrat ko se drevje začne sušiti.

2. Premalo usklajeni odnosi med rastlinsko in živalsko komponento negativno vplivajo na bioekološko stabilnost gozdov in proizvodnjo (prirastek) v gozdu. V najtežjem položaju so obsežni gozdovi na visokem krasu, kjer se jelka hitro suši in se gozdovi težko naravno obnavljajo. V gozdnogospodarskih območjih z močno zasmrečenimi in zato biološko nestabilnimi gozdovi je številčnost divjadi ena glavnih ovir za biološko stabilizacijo sestojev z vnašanjem nujno potrebnega deleža listavcev.

Ločeno obravnavanje divjadi in njene življenjskega okolja, ki sta neločljiva ekosistemska celota, je v Sloveniji že marsikje ogrozilo naravne ekosisteme in zato tudi gospodarske interese človeka v naravi. Varovane populacije divjadi so v posameznih območjih Slovenije presegle zmogljivosti okolja za njihovo preživetje. Preštevilne populacije parkljaste rastlinojede divjadi — ob drugih negativnih dejavnikih — s pretirano pašo in objedanjem vsega rastlinstva dodatno

Znano je, da v Trbnjah že vrsto let kmetje pridelujejo semenski krompir. Tudi letos imajo posejanega veliko. Kljub suši pričakujejo dober pridelek. Petra Božica, njegovega sina Romana in Dominika Česka (na sliki) smo ujeli sredi krompirišča, ob zatiranju koloradskega hrošča — Foto: F. Jurač

(Nadaljevanje s 3. strani)

uničujejo gozdove. S selekcijo rastlinskih vrst v gozdnih rastlinskih družbah in onemogočanjem njihovega naravnega pomlajevanja, je preštevilčna divjad ponekod začela resno ogrožati obstoj gozdnih ekosistemov. Ker ti ekosistemi zadovoljujejo življenjske zahteve divjadi je razumljivo, da mora propadanju gozdnega ekosistema zagotovo slediti tudi propadanje ne samo populacij divjadi, ampak tudi drugih vrst prostoživečih divjih živali.

3. V gozdovih je porušeno ravnovesje razvojnih faz sestojev s presežkom mladih in srednjedobnih sestojev, in pomanjkanjem kvalitetnih (strnjenih) sestojev v starejši optimalni fazi. Odraž takšnega razmerja razvojnih faz so relativno nizke hektarske lesne zaloge in še posebej zelo neugodna debelinska struktura lesnih zalog. Sestojeve zasnove (kvaliteta sestojev) so pomanjkljive, še posebno v zasebnih gozdovih. Velik del starejših sestojev je že močno prereden, s čimer je prizadeta vrednostna proizvodnja in možnost usmerjanja prihodnjega razvoja teh gozdov.

Gozdnogospodarski ukrepi v gozdovih (gojenje gozdov, sečnja, spravilo,

gradnja cest in vlak) so marsikje še premalo usklajeni. Razkorak med načeli in prakso pri gospodarjenju z gozdovi je še prevelik.

4. Razdrobljenost zasebne gozdne posesti in z njo povezana drobna tržna proizvodnja gozdnih lesnih sortimentov. Na razdrobljeni gozdni posesti ni mogoče racionalno gospodarjenje, donosi komaj pokrivajo lastne potrebe, tržni presežki so neznatni. Lastniki gozdov z majhno tržno proizvodnjo se ne morejo samostojno uspešno ukvarjati s prodajo lesa. Osamosvojili so se v proizvodno-tehničnem smislu, saj samostojno odločajo o tem, kdaj in koliko bodo sekali v svojem gozdu, v komercialnem pogledu pa ostajajo povsem odvisni od lesnih trgovcev.

5. Ne dovolj premišljeni politični posegi v gospodarjenje z gozdovi, ki jih ni spremljala celovita ureditev nadaljnega gospodarjenja z gozdovi, so prispevali, da določil še veljavnega zakona o gozdovih v veliki meri ne upoštevajo več. Z uveljavitvijo proste prodaje gozdnih lesnih sortimentov se je zmanjšala tržna proizvodnja v gozdnogospodarskih organizacijah, ki je formalno še vedno edi-

ni vir sredstev za vlaganja v gozdove. Prispevek države za gojitvena in varstvena dela ter javno gozdarsko službo v zasebnih gozdovih pa je premajhen. Posledica tega je opuščanje nekaterih načrtovanih in z gozdnogospodarskimi načrti predpisanih gojitvenih del ter drugih vlaganj v gozdove.

V zasebnih gozdovih se je povečal nedovoljen posek oziroma posek drevja brez odkazila. Samovoljna in nestrokovna izbira drevja za posek je prispevala k strukturni devastaciji gozdov, posek se usmerja predvsem na kakovostno drevje, zaostajajo pa zlasti ekonomsko manj zanimiva redčenja. Gozdarska operativna služba je pri tem povsem nemočna, inšpekcijski nadzor pa neučinkovit.

Ekonomski položaj gozdnogospodarskih organizacij se je poslabšal, zlasti se je povečalo število dolžnikov za prodan les. Skupaj z zmanjšanim obsegom dela, je to vplivalo tudi na naglo zmanjševanje števila zaposlenih, tako da je marsikje prišlo tudi do oslabilve strokovnih jeder, ki so bistvena za kakovostno strokovno delo. Vse to pa povečuje malodušje in daje vtis brezperspektivnosti.

SREČANJE GOZDARJEV ALPSKIH DEŽEL V ŠVICI

Mesec junij 1993 bo v gozdarskih analih zapisan kot mesec dokončnih gozdarskih reorganizacij v naši republici. Sprejet je bil novi Zakon o gozdovih, pričelo se je dokončno mletje stare gozdarske službe. Kljub temu pa se je Zveza društev inženirjev in tehnikov gozdarstva Slovenije odzvala vabilu švicarskih gozdarjev, da se udeležijo posvetovanja gozdarjev Alpskih dežel v Davosu. Gozdarji alpskih dežel so združeni v delovno skupnost ARGE — ALPE. Skupni interes z gospodarjenjem in varovanjem visokogorskega gozda združujejo gozdarska društva Bavarske, Južne Tirolske in švicarskega kantona Graubünden. Jeseni leta 1992 pa je postala stalna članica tudi Slovenija. Eden izmed članov predsedstva te delovne skupnosti je tudi Milan Hočvar, profesor na gozdarski fakulteti v Ljubljani. Več let je gozdarski strokovnjak delal v Švici in nam je bil tokrat zelo dober vodič med našim strokovnim potepanjem po tej deželi. Sprejetje naše dežele med članice delovne skupnosti ARGE — ALPE je še ena potrditev, da smo slovenski gozdarji znali gospodariti z občutljivo gozdnato krajino.

Točni kot švicarska ura smo se 16. 6. zbrali v Ljubljani, da se podamo proti Davosu. Zamudil je le naš sekretar pri Ministerstvu za kmetijstvo in gozdarstvo Jože Falkner in to za štiri dni. Več kot pol ure smo se tolažili, da prihaja na zborna mesto tako hitro, kot je prihajal med nas novi Zakon o gozdovih. Zadnji trenu-

tek je uspelo vodji naše ekskurzije izvedeti, da ga je zadržala višja sila.

Pot nas je vodila po Gorenjski. Skozi karavanški predor smo zapustili našo lipovo deželo in se po dolini Drave z fratami razcefrani gozdnati pokrajini podali v dolino Inna v Landeck. Na Tirolskem nam je bila pokrajina prijaznejša. Odnos ljudi do gozda je tu drugačen kot na avstrijskem Koroškem.

Naslednji dan smo prispeli v Davos, kjer se je udeležilo gozdarskega posvetovanja več kot 480 gozdarjev alpskih dežel. Davos je znano turistično mesto v kantonu Graubünden. Na razvoj že nekdanj zdraviliškega mesta je močno vplivalo divjanje jetike širom po Evropi.

Še danes prihajajo sem vdihovat sveži zrak najrazličnejše pomembne osebnosti iz gospodarstva in kulturnega življenja z vseh koncev zemeljske oble. Organizatorji tega posvetovanja so nas pozdravili v veliki kongresni dvorani. Glavno besedo je imel tudi kontonalni inšpektor za gozdarstvo. Iz pozdravnih govorov in predavanj sem izluščil nekaj naslednjih ugotovitev. Švica ima 1 milijon ha gozdov, ena tretjina je privatnih gozdov.

Tudi Švicarji so letos sprejeli novi Zakon o gozdovih. Gozdarska služba deluje v sklopu Ministerstva za urejanje in varstvo okolja. Pojavlja se regionalno načrtovanje gospodarjenja z gozdovi v sklopu ostalih dejavnosti v regiji. Gozdarska služba je organizirana po kantonih. Švicarski zakon o gozdovih prepoveduje sečnjo na golo. V privatnih gozdovih ni možna krčitev. Le v izjemnih primerih uspe lastnik gozda ob trdnih strokovnih utemeljitvah skrčiti gozd, koz protiutež pa mora saditi negozdno površino.

Švicarski gozdarji so združeni v društva, kjer so člani tudi drugi ljubitelji gozdov.

Osnovna tema posvetovanja je bila varstvo gorskih gozdov in gorskih naselij ter reševanje problemov v gorski pokrajini.

Drugi dan posvetovanja je bil namenjen strokovnim ekskurzijam. Že predhodno smo se imeli možnost prijaviti na eno izmed enajstih ekskurzij, s pomočjo katerih so nam poskušali pokazati probleme z gozdnimi po-

HOLMEC 93

Za Holmec lahko zapišemo zgodovinske letnice: 45, 91 in 93. Letnico 45 pustimo pri miru, za nas sta bolj pomembni drugi dve!

Pred dvema letoma smo vodili bitko za samostojno Slovenijo. Poleg odločnosti, taktike in poguma smo imeli pri tej zgodovinski operaciji tudi veliko sreče: vojna je bila končana v desetih dneh, žrtev je bilo relativno malo. Taktika, blokirati napadalce v kasarnah, postavljati ovire na cestah in obdržati vse mejne prehode, je bila enkratna in uspešna. Napadalci so se umaknili najprej v kasarne, kmalu nato pa iz Slovenije!

Svoj delež za osamosvojitve Slovenije ima tudi mejni prehod Holmec, saj se je tu izbojevala kratka, a huda borba, saj so bili objekti popolnoma uničeni. Napadla nas je lastna vojska, tista, katero smo pomagali ustanoviti in jo vsa leta izdatno sofinansirali! Neverjetno, a vendar resnično! Ironija!

Ironija, čeprav v veliko manjšem obsegu, se je prav na istem kraju ponovila letos. Kdo bi mogel takrat slutiti, da bomo slabi dve leti pozneje na tem mestu stali goloroki kmetje in se borili za svoj obstoj! Kmetom nenaklonjena vladna politika je nas prisilila, da smo se poslužili tega skrajnega sredstva. Opozorilna stavka ni zalegla, morali smo iti v generalno! Organizatorji so izbrali dobro taktiko: zapora vseh mejnih prehodov!

Kmetje iz koroške regije smo bili zaprli Vič in Holmec. Tega smo zaprli s štiridesetimi traktorji, avtomobile smo postavili izven ceste, sami pa smo vztrajali ob koloni traktorjev. Stavkovni odbor je predvideval, da nam bodo varnostni organi nagajali pri dohodu na zbirno mesto. Ta strah je bil prazen. Ojačane patrulje so ta dan skrbele samo za varnost prometa, do nas so bili policaji zelo korektni, zakar jim izrekam vse priznanje! Sicer pa, dohoda na Holmec nam ne bi mogli preprečiti! Računali smo na številne gozdne in poljske ceste, katere kot domačini le predobro poznamo. Ta strategija je bila torej odločno na naši strani.

Drugo kar nas je rahlo skrbelo, pa je bilo to, da se ne bi eno- ali večdnevno množično zadrževanje na enem mestu sprevrglo v popivanje. Tudi to se ni zgodilo... Obe gostišči v neposredni bližini zapore sta bili prazni, če izvzamemo kak-

(Nadaljevanje s 4. strani)

žari, divjadjo, imisijami, plazovi in vetrovi. Seznaniti so nas želeli z gospodarjenjem z gozdovi, katere zelo obiskujejo turisti. So področja, kjer je naval turistov masoven in po mnenju švicarskih gozdarjev predstavlja tudi motnje v gozdnem ekosistemu. Opozorili so nas tudi na integralno gospodarjenje.

Udeležil sem se ekskurzije v gorske gozdove v neposredni bližini mesta Bonaouz. Med triurno hojo po strmih gozdove so nam švicarski gozdarji praktično prikazali, kakšne težave imajo zaradi divjadi, plazenja tal in snežnih plazov.

Ogledali smo si nekaj objektov, kjer poskušajo s pomočjo malih žičnih ograd čim ceneje s pomočjo naravnega pomlajevanja priti do mladega gozda. Naravni pomladek popestrijo z umetno sadnjo dvoletnih, določenemu gozdnemu prostoru ustreznih, sadik. Na izredno strmih pobočjih jim zelo uspeva sadnja na umetno izkopanih ozkih terasah.

Seznanili so nas tudi z delom revirnega gozdarja. Revir je velik od 800 do 1500 hektarjev. Revirni gozdarji se v revirju ne menjajo. Prednost imajo v gozdarski službi domači ljudje. Poudarek pri delu revirnega gozdarja sta nega in varstvo gozdov.

Švico smo zapuščali v lepem vremenu. Divji razgledi na dva in tritisočake so nas navduševali. Mene pa so vse bolj prepričevali, da so prav ta divja pokrajina, skrbno gospodarjenje z njo in varovanje le-te, ena izmed glavnih švicarskih značilnosti. Prav bo, če se bomo spomnili na racionalno načrtno delo švicarskih gozdarjev tudi pri nadaljnjem gospodarjenju z našimi gozdovi!

Gorazd MLINŠEK

Traktorska zapora na mejnem prehodu na Viču pri Dravogradu — Foto: F. Jurač

šno kavico. Naši fantje so se dobro zavedali, kako pomembno politično vlogo odigravajo!

Nebo je nam bilo ta dan naklonjeno. Običajna letošnja vročina je prizanesla, vse dopoldne je bilo oblačno in prijetno hladno. Še več! Ta dan smo ubili dve muhi na mah. V popoldanskih urah se je začelo s podjunske strani temniti, deževni oblaki so se spustili nizko, napolnili so Podjuno, naslonili so se na pobočje dolge, razkoračene Pece in se bližali državni meji. Ta prizor je bil za nas pravi užitek. »Golobučen bom stal na cesti, če bo vlilo«, je bilo slišati prešerne opazke. Ni vlilo, dež je prišel rahlo in pohlevno, naše razpoloženje je bilo na višku. Poslušali smo za nas ugodna radijska poročila: popolnoma so zaprti vsi mejni prehodi za tovorni promet, za potniški promet pa so bili odprti stranski prehodi. Kmetje so dobro organizirani, vedejo se disciplinirano, je prihajalo priznanje po etru.

Pričakovali smo, da nas bodo nadlegovali novinarji. Toda razen enega, (ki k sreči ni dolgo sitnari!), in reportažnega avtomobila Koroškega radia, ni bilo nobenega. Tudi radovednežev ni bilo, zapora je potekala zares mirno, kmetje smo se obnašali, kot da smo tega posla že vajeni. Pa vendar smo ta korak naredili prvič, iskreno pa upamo, da ga ne bo več treba! Kljub temu, da smo uspeli, se kmetje ne strinjamo s takim načinom reševanja problemov, ki dviga temperaturo tudi v javnosti, ki tako ni naklonjeno kmetom! Vlada mora obravnavati kmetijstvo kot enakovredno gospodarsko panogo! Tudi doma pridelana hrana pomeni neodvisnost Slovenije!

Dosegli smo soglasje. Vsak je moral nekaj popustiti. Brez naše odločne akcije bi vlada še naprej zavlačevala in obljubljala, rešitev zaščite domače kmetijske proizvodnje pa terja hitre ukrepe! Položili smo izpit!

Žal pa so na tem izpitu padli številni kmetje! Prav tako kot 19. maja, so se tudi tokrat potuhnili! Zdaj ima vsak svoj več ali manj tehten vzrok. Pravijo pa, da je vzrok dober tudi, če ga prinese pes na repu.

Že zadnjič sem trdil, da si je za take važne stvari treba vzeti čas tudi ob največjem delu. Delo počaka, ta ugodni trenutek se ne bo vrnil! Če bi stavka propadla, bi bila usoda kmetov zapečaten za dolgo. Na vse najrazličnejše izgovore imam samo en odgovor: Kmet, ki ni sodeloval, se strinja z vladno politiko, ki ni naklonjena kmetom!

Zanimivo je to, da nekdo za lasten interes nima časa, še manj pa KORAJŽE!

Ajnžik

Ali res moram svoje zahteve iskati na cesti.

Pastir Franc Mak nam je s ponosom pokazal svojo čredo. Za spomin pa smo tudi mi naredili tale posnetek — Foto: F. Jurač

»RAD IMAM ŽIVINO«

Franc Mak iz Slovenj Gradca je letos že deveto leto skrbnik živine in pašnikov na Plešivcu pod Uršljo goro. Sam pravi, da se je za to »pastirsko« delo odločil iz ljubezni do živine. »Ja, pred devetimi leti je bilo, ko sem šel tu gor pod Uršljo goro za pastirja. Tudi to delo je lepo in zanimivo. Rad imam živino, živina pa mene. Letos skrbim za sedem čredink, v katerih se pase 113 telic,« ponovno pravi Franc, potem pa dodaja: »Nič mi tu gori ne manjka, če mi je dolg čas, si katero ob živini zapojem, tu pa tam pa me obišče še kakšen popotnik in rečeva katero. Najlepše pa je seveda takrat, ko pride k meni na obisk žena Nada...«

Tako torej pravi Franc Mak, pastir na plešivskih pašnikih pod Uršljo goro. Vedno je vesel in svoje delo z veseljem opravlja. F. JURAC

TUDI Z MALO ZEMLJE JE VELIK PRIDELEK

Vinko in Ana Gosnik iz Vrat pri Dravogradu sta že pred leti začela razmišljati o prašičereji na svoji kmetiji. Kmetija, na kateri pridno in sodobno gospodarita, ni velika, le štiri hektarje meri. Od tega je polovico gozda, ostalo pa so travniki in njive. Na tako majhni kmetiji je treba pridno delati, če hočeš iz zemlje kaj iztisniti. »Kmetija je premajhna, da bi dajala dovolj za preživljanje, zato se je mož zaposlil. Ker pa sva z možem le pričela razmišljati, da bi se pričela ukvarjati z prašičerejo, sva se za to pred leti tudi odločila. Zgradila sva sodoben hlev, v katerem imava okoli 200 prašičev. Pogodbeno sodelujeva z Mesnino na Otiškem vrhu in moram reči, da nama ni žal, da sva se odločila za prašičerejo. Dela je seveda veliko in nekaj pač moraš delati, da pri hiši ostane še kakšen tolar za preživetje,« pravi gospodinja Ana Gosnik.

Pri Kumlerjevih, kjer Vinko in Ana Gosnik gospodarita že nekaj let, pa se lahko pohvalijo tudi s tem, da so v lanskem letu na njivi pridelali krmno peso, za katero lahko rečemo, da je bila rekordna. Najdebelejša pesa je tehtala preko 15 kg, nič lažje pa niso bile tudi ostale. Lep in rekorden pridelek je bil kljub lanskoletni suši.

F. Jurač

NAŠI JUBILANTI

Meseca julija praznujejo

10 LET DELA

1. Vlado ROGINA, GO Črna

20 LET DELA

1. Helma KOTNIK, DSSS

2. Anka JAVORNIK, TIS Pameče

SKRBNJA MATI

*Zemlja dobra, ki nas hraniš vse
in skrbiš za vse, kot dobra mati,
vsem ne moreš več dobrin dati,
saj že mnogi lakoto trpe.*

*Mnogi so krivico ti storili,
ker dovolj te niso spoštovali,
ko so te obdelovati se zbal,
raje v tovarne so krenili.*

*Le dobrota se z dobroto vrača,
govorijo modri nam ljudje,
mnogi še razumejo to ne,
vse te tepe palica berača.*

*Se še sploh rešiti tu kaj da,
ali že napaka je prehuda,
da je zemlja zdaj kot mati huda,
ki otroke kaznovati zna.*

Zlatko Škrubej

VIŠJE PREMIJE ZA PROSTOVOLJNO ZDRAVSTVENO ZAVAROVANJE

Zavod za zdravstveno zavarovanje nam je sporočil, da bodo premije za prostovoljno zdravstveno zavarovanje višje od 1. 7. 1993 dalje.

Tako bo vrednost premije za zavarovalni paket popolnega zdravstvenega zavarovanja za naše delavce 828,02 SIT oz. 10 % manj za tiste, ki so dokazali s potrdilom humanitarne dejavnosti, določene v zavarovalnih pogojih.

Zavod za zdravstveno zavarovanje tudi sporoča, da imajo delavci, ki so v podjetju izgubili delo in so se prijavili na Zavod za zaposlovanje, enake možnosti oz. se lahko zavarujejo pod enakimi pogoji, kot so jih imeli v podjetju, na eni izmed območnih enot ali izpostav. S seboj morajo prnesti sklep o prenehanju delovnega razmerja, zdravstveno izkaznico in izkaznico za prostovoljno zdravstveno zavarovanje (če so jo že vrnili sklenitelju skupinske police, potrebujejo podatek o dosedanjem sklenitelju, višini premije in popustih). Zavod priporoča, da si podaljšanje prostovoljnega zdravstvenega zavarovanja uredijo na tisti enoti, kjer imajo urejeno tudi obvezno zdravstveno zavarovanje.

Ida ROBNIK

VLADA PREDLAGA MANJ PRAVIC ZA DELAVCE, KI BODO IZGUBILI DELO

V razpravi je vladin predlog za izdajo Zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o delovnih razmerjih. Spremembe se nanašajo na pravice delavcev, ki bodo izgubili delo in sicer:

1. Črtanje določil konkurenčne klavzule, ki se nanašajo na delavčevo konkurenčno dejavnost po prenehanju delovnega razmerja.

2. Sprememba dolžine odpovednega roka delavcem, katerim ni mogoče trajno zagotoviti dela v organizaciji oziroma pri delodajalcu.

Težka gospodarska situacija in finančne težave organizacij zahtevajo spremembo dolžine odpovednega roka trajno presežnim delavcem in sicer iz šestmesečnega na trimesečni odpovedni rok.

3. Časovno skrajšanje pogodbenega dela. Pogodbeno delo je potrebno skrajšati od devetdeset dni na šestdeset dni ter od deseturnega na osemurno delo zaradi prekomerne uporabe tega instituta v izogib sklenitvi delovnega razmerja. S tem naj se vzpodbudi uporaba možnosti delovnopravne zakonodaje v zvezi s sklepanjem delovnega razmerja za določen čas in s skrajšanim delovnim časom od polnega.

4. Obveznost obveščanja zavoda za zaposlovanje o sklenjeni pogodbi o delu.

V tem predlogu so tudi spremembe, ki so potrebne zaradi uskladitve z zakonom o praznikih in dela prostih dnevih v Republiki Sloveniji in spremembe zaradi uskladitve z Zakonom o pokojninskem in invalidskem zavarovanju, ki je spremenil pogoje za starostno upokožitev.

Drugi pomembni akt, ki bo s sprejetjem tudi bistveno vplival na pravice brezposelnih je predlog za izdajo zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o zaposlovanju in zavarovanju za primer brezposelnosti.

Poglavitne predlagane spremembe so:

1. Znižanje najvišjega denarnega nadomestila od dosedanjega petkratnika 80% zajamčene plače na štirikratnik.

Visoke plače prejemajo pretežno osebe, ki zasedajo delovna mesta, na katerih se zahteva boljša usposobljenost. Raziskave v svetu in tudi v Sloveniji kažejo, da imajo kandidati z več znanja in boljšo usposobljenostjo bistveno večje možnosti za pridobitev

novega dela na tržišču. Visoko denarno nadomestilo jih k temu ne vzpodbuja. Zaradi tega je po mnenju vlade Republike Slovenije sprememba maksimuma na približni nivo povprečne plače v Sloveniji sprejemljiva tako z enega kot drugega vidika.

2. Ukinili naj bi se denarni dodatki za vzdrževane družinske člane k denarnemu nadomestilu oziroma denarne pomoči. Možnosti preživljanja družinskih članov v primeru nizkih dohodkov na družinskega člana se sedaj urejajo z Zakonom o socialnem varstvu, ki je bil sprejet konec leta 1992.

3. Določitev enotne dobe prejemanja denarne pomoči 6 mesecev ne glede na doseženo delovno dobo upravičenca.

Po uveljavitvi te zakonske spremembe, bo del upravičencev, ki v tem času ne bodo pridobili novega dela oziroma zaposlitve, dejansko prešel v obravnavo sistema socialnega varstva.

4. Zmanjševanje pravic, če zavarovanec opravlja dela po pogodbi ali če ima popoldansko obrt. S predlogom sprememb so določeni deleži zmanjšanja izplačil denarnega nadomestila glede na višino zaslužka iz pogodbenega dela ali drugih virov dohodkov.

5. Predlagana je delitev stroškov dokupa v času podaljšanega izplačevanja denarnega nadomestila med zavarovancem in zavodom v polovičnih deležih. Vključena je možnost, da zavarovanec, ki mu ob izteku roka za izplačevanje denarnega nadomestila do izpolnitve pogojev za upokožitev manjka največ tri leta, sam krije 50% stroškov dokupa po odločbi Zavoda za pokojninsko in invalidsko zavarovanje, 50% pa krije zavod za zaposlovanje.

6. Opredelitev vrste dohodkov pri vstopnem cenzusu za pridobitev pravice do denarne pomoči.

7. Povrnitev stroškov prispevkov na bruto plače organizaciji oziroma delodajalcu, če zaposli osebo, ki je več kot dve leti prijavljena na zavodu kot brezposelna, ali iskalca prve zaposlitve.

V obrazložitvi so tudi finančne posledice teh predlogov, ki bi prinesli precejšnje prihranke državnemu proračunu, niso pa predvidene posledice psihičnega stanja ter socialnega in materialnega položaja tistih tisočev državljanov in državljanov Slovenije, ki jim bodo te spremembe ponižujoče spremenile življenje.

Ida ROBNIK

vir: Poročevalec št. 17

Stanko Zupančič: »Vsem, ki bodo gradili, bomo pomagali z dobavo betona in druge beton-ske galanterije...«

»Radi pomagamo kmetom . . .«

Ko so kmetje gradili sodobne hleve ali adaptirali stare, jim je to veliko pomagala betonarna Rudnika lignita Velenje. Betonarna, ki deluje v sklopu velenjskega rudnika je bila vedno naklonjena vsem graditeljem, ki so pri gradnji potrebovali beton in tega so po izredno dostopnih konkurenčnih cenah lahko nabavljali v tej betonarni. Vsi kupci betona pa so v tej betonarni bili oproščeni tudi plačila prometnega davka, kar je seveda pri nakupu še izredno ugodno. Stanko Zupančič, poslovodja velenjske betonarne pravi: »Naša betonarna, ki pokriva preko 50 % potreb za Rudnik lignita Velenje ima široko odprta vrata tudi drugim graditeljem izven rudnika. Vse ostale kapacitete naše betonarne pa nudimo zunanjim graditeljem, to se pravi »po dostopnih cenah jim nudimo beton za gradnjo ter vso ostalo gradbeno galanterijo. Mogoče je zanimivo to, da

pri prodaji betona ne zaračunavamo prometnega davka, plačilo tega smo oproščeni, ker delamo v sklopu HTZ Rudnika lignita Velenje, tu pa so zaposlene večinoma invalidne osebe in zato smo oproščeni tega davka. Lahko rečem, da smo s prodajo betona bili izredno zadovoljni na Koroško. Ko so tam kmetje pa tudi drugi graditelji gradili stanovanjske hiše, vikende, strojne lope in seveda sodobne hleve, so beton iskali pri nas. Vsem smo radi pomagali, saj smo se zavedali, da s tem, ko graditelju prodamo beton, mu veliko olajšamo delo. Kar se pa tiče druge betonske galanterije pa lahko rečem, da izdelujemo vinnogradniške stebre, kanalete za odvodnjavanje manjših vod, vrtno robnike in razne betonske plošče. Tudi v bodoče bomo radi pomagali vsem, ki bodo potrebovali beton za gradnjo.«

F. JURAC

VSE STEZICE K ŠOLI SO ZARASLE

Steziце k šoli, ki stoji le slab streljaj od makadamske ceste, so bile še pred desetletjem dobro izhojene. Steziце po mehki trati so danes komaj zaznavne. Od ene strani jih še občasno utira učiteljica Marija Vrhnjak, od drugih pa le še, učenci osemletkarji Mirko, Vlado in Olga ter Aleš in Matej, ki sta hodila v šesti in slednji v prvi razred, vseh učencev komaj toliko, kot jih je prva leta po vojni ponekod hodilo od ene same hiše.

Prebivalci tega odmaknjenega kraja mi povedo, da je bila ta šola zgrajena leta 1932 zaradi plebiscitne razmejitve državne meje, saj je prej kar precej otrok hodilo v šolo v St. Lovrenc v Avstrijo, katero so imeli nekateri skoraj pred nosom, v Radlje pa bi morali peščiti polne tri ure, kot Odernikovi, Lancovi in še drugi. Da bi prihranili otrokom dolgo pot v dolino in nazaj, posebno še v zimskem času, so Trijekraljčani, kakor se je kraj imenoval pred vojno, začeli zavzemati za svojo šolo, katero bi naj ob polni zasedbi obiskovalo okoli 40 otrok. Po zaprtju meje se je šola selila po tesnih kmečkih izbah, brez nujnih pomožnih prostorov, učitelji pa so si morali pri kmetih iskati hrano in stanovanje, kakor so vedeli in znali, pa še veselji so lahko bili, da so sploh službo imeli. Otrokom pa je čestokrat primanjkovalo obleke in obutve.

Nova šola je bila za tiste čase kar moderno grajena. V njej je bil prostor tudi za učiteljevo družino. Ob šoli je bil tudi vrt za učiteljevo družino. Vse drugo pa je bilo treba prinesiti ali pripeljati iz doline. Ko bi v takratnih časih v njej svetila elektrika in bil v njej nameščen telefon in k njej speljana cesta, bi je bili veselji učitelji ter starši z otroki. O teh stvareh takrat nihče ni sanjal.

Do zadnjega so se Brezovčani upirali, da niso svojih otrok prešolali v dolino, no sedaj pa so si sami krivi, zakaj pa se niso bolj oskr-

Brezovski šolarji leta 1993 z učiteljico, eden odsoten — Foto: Ludvik Mori.

beli z naraščanjem. Tako se z letošnjim šolskim letom niso poslovili samo učenci in učiteljica od šole, ampak tudi šola od otroškega živčava, ki je odmeval znotraj in zunaj njenih sten polnih sedemdeset let in še eno čez.

Odslej bo ta lepi hramček kulture sameval vse dni v letu ter začel od žalosti propadati in hirati kot osamel starši, ki jih zapustijo otroci in se več ne vrnejo. Le učitelji in učenci se bodo občasno spominjali na vsa lepa in manj lepa doživetja, ki so se odvijala v skupnem sožitju v letih delovanja. Zaprtje te šole pa čustveno ni prizadelo samo Brezovčanov, ampak tudi učiteljico Marijo Vrhnjak, ki tudi sama izhaja iz podeželskega okolja, saj je kmečka hči, iz Znajderjeve kmetije iz Suhega vrha pri Radljah. Povedala je, da je prej kot novinka štiri leta pučevala na Remšniku. Ko pa se je primožila na Podlipje k Vrhnjaku, si je našla zaposlitev bliže novega doma, pa vseeno v sedem kilometrov oddaljenem Brezovcu, kjer je poučevala polnih enajst let. Na to Brezovsko šolo jo vežejo lepi spomini. Takrat, ko je prišla tja, je šolo obiskovalo še 19 otrok. Do te šole se da črez hrib priti peš v eni uri in to je poskusila tudi Marija, ko ji je neko zimo nagajal avto in bi skoraj obtičala v globokem snegu.

Sicer pa Mārija ni samo učiteljica, ampak doma tudi kmetuje v malem. Še preden gre v službo je treba pomolsti krave, nakrmiti pujsse, skuhati zajtrk, medtem pa se Tea in Maja pripravita za šolo, ki jo obiskujeta na Muti. V času, ko sta mlada dva v službi, dom, živino in petletnega Tineta varjeta dedek in babica ter postorita, kar še zmoreta. Kot mnogi učitelji planinskih šol, kjer je ugasnil otroški vrvež, bo morala tudi Marija za otroki v dolino, kjer morajo še vedno dozidavati pretesne šole. Mi pa se sprašujemo, ali se bo še kdaj povrnilo življenje nazaj v planinski raj.

Ludvik MORI

Šentjanževka

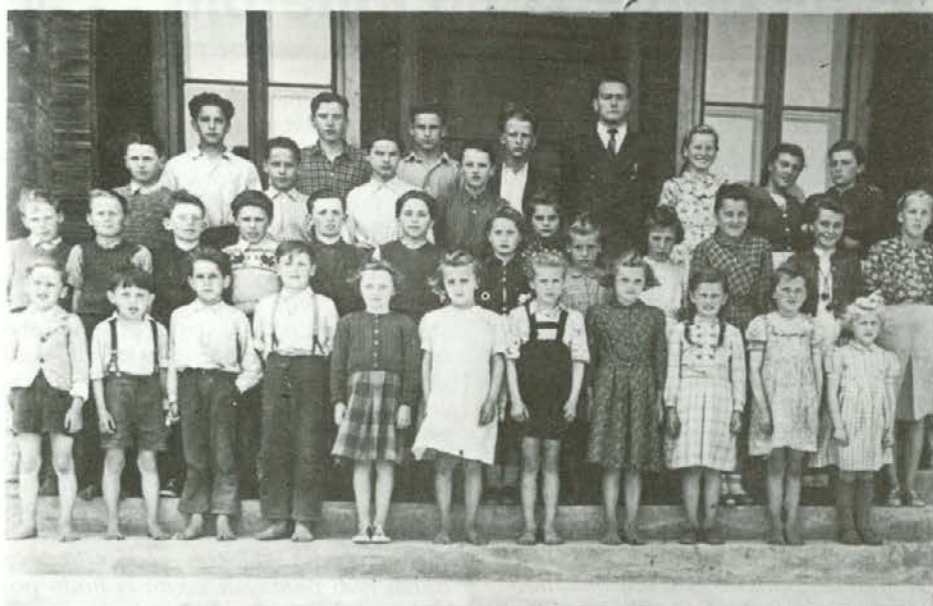
Gospodinje, sedaj je čas, da si lahko pripravite šentjanževno olje, ki je zelo zdravilno.

Kmalu bodo začele cveteti te šentjanževne rože. Naberemo cvet in ga damo v steklenico, nato nalijemo belo jedilno olje in pustimo par dni. Boste videle, kako olje postane rdeče. Olje je zelo dobro za mazilo in obkladke. Na primer: mene je pred leti ugriznil sosedov pes, imela sem po dveh dneh nogo tako zateklo in vijoličasto modro, da sem mislila, da ne bo več kaj pomagalo.

Peljali so me k zdravniku, ki mi je dal injekcijo proti zastrupitvi in borove obkladke sem si dajala na nogo. A ni in ni mi šlo na bolje, tedaj pa sem se spomnila na to olje. Namazala sem si in povila nogo. Čez tri dni je noga bila boljša. Ko sem prišla na kontrolo me je zdravnik kar pogledal, sestra Marija pa me je vprašala, kako da mi oteklina tako hitro zgineva. Povedala sem ji, da mi najbolj pomagajo obkladki šentjanževnega olja. »Ja,« pravi sestra »domače zdavilo je včasih boljše, kot vse drugo!« Tudi čaj iz te rože je priporočljiv za žene, saj čisti kri. Zato drage gospodinje, če le imate možnost, si sedaj v mesecu juniju, ko šentjanževka cveti, nabereite in posušite za zimo. Seveda se suši v senci, imele boste okusen čaj vso zimo, lahko ga pijejo, tudi ostali v družini.

To vam priporoča Štefka iz Razbora. V naši družini ga pijemo že vrsto let.

Štefka MELANŠEK

Brezovski šolarji z učiteljem leta 1953. Prav gotovo je še kateri odsoten.

NIKOLI SE NE SMEŠ VDATI

Naslov tega sestavka bi lahko tudi bil: Boj s samim seboj, ali pa kratko: Veliki maraton v Radencih (42 km).

Ko sedaj v mislih poromam na start, priznam sama sebi: podala si se v avanturo. Kot vedno, z glavo naprej in kar bo bo! Pa sreča je, da nisem vedela, kaj me čaka.

Začetek je bil s Sonjino pomočjo obetaven, saj mi je dala prvih 10 km nekaj praktičnih napotkov, kako in kaj, da se lažje vzdrži. »Polivati se ne pusti, ker lahko dobiš krče. Pij samo vodo, ker jo želodec najlažje preneša, ko je že razgret. Prvih 15 km drži tempo, da te ne bodo preusmerili na 21« itd, itd. Sonji sem še zdaj hvaležna, ker mi je dajala tempo, čeprav je sama prestajala hude bolečine zaradi poškodbe v kolenu. Ko sva se dogovorili, da grem naprej, sem se naenkrat znašla sama s seboj. Sedaj pa blefiraj, če moreš. Tu se odkriva značaj, sem razglabljala, ko sem iz senčnega drevoreda na avstrijski strani prišla na planoto, obsijano s soncem, ki je ta dan žgalo še posebej neusmiljeno.

Na mejnem prehodu malce nezainteresirani cariniki, sicer pa vljudni in prijazni. Predstavljala sem si, da oni tekajo, jaz pa jih iz naslanjača opazujem. Pred mano se odpre

polje do Murske Sobotice. Ravno kot bi jo vlekel z ravninom in nikjer nobenega drevesa. Kje so vetrobrani, aleje topolov, dragi Prekmurci, zakaj se ne zgleđujete po svojih sosedih — Madžarih? Sem nadaljevala monolog, saj je važno, da se ves čas z nečim motiš. Končno mize naložene s sladkornimi kockami, rezinami limon, pijačo vseh vrst in morda še kaj. Organizacija res na višini, ampak letni čas morda ni pravi. Pri 21 km se začne kriza. Do 30. se vleče kot kurja čreva, kot pravijo v naši vasi.

Skozi Mursko Sobotico se pridruživim dvema tekačicama iz Ljubljane. Mladi, a polni napotkov, sta mi svetovali stiskanje gobe za vrat in po hrbtu. Oni dve sta bili že »ful« mokri in s hlač in maje je curljala voda, pomešana z znojem. »Koliko znoja bomo danes pretočile?« vpraša ena od njiju. Približamo se fontani in spet čofotanje po vodi. Pa spet naprej. Kar naprej. Zmeraj naprej in zmeraj veselo. Greva punca v južne kraje! »Ker nimam domišljije, moram napisati spis o Južnem morju,« tako je rekel Konrad iz knjige 35. maj. Vse mogoče in nemogoče odlomke iz prebranih knjig si citiram, da bi se spravila v dobro voljo. Važne so pozitivne misli, je re-

kel Miha. Torej, kaj je še veselega. Vaščani, ki slonijo ob ograjah hiš in nas bodrijo ali pa dajejo zabavne pa tudi neslane pripombe: »Kar sem pridi, kaj bi se matrala. Saj ne boš nikoli prišla do cilja« ipd. Kdo to pravi? Jaz da bi se kar tako vdala? Nadaljnjih 12 km je minilo v razglabljanju in »umetno« povzročeni jezi ob dejstvu, da je najlaže odstopiti in si reči: »Ne gre!« Ne! Ne poznajo še moje gorenjske trme. Če prilezem po vseh štirih skozi cilj, vdam se ne! Pred Radenci piše: 2 km. Redarji stopijo ob vrvi in me vabijo, da bi malo »skrajšala« do cilja. Ne! Zastonj se nisem mučila, grem še ta dva kilometra po ulicah. V bližini ulice sem, po kateri smo se pripeljali z avtobusom, nasproti priteče Marija. Ta me kar »dvigne« iz otopelosti, naenkrat sem vsa sveža, tečeva skozi cilj, slišim še glas napovedovalca: »Simpaticična dama iz Dravograda!« Vseeno mi je ali se heca ali ne, samo da sem skozi cilj. Nekdo mi pomoli steklenico RADINA, najraje bi ga objela od veselja. Pogledam proti hotelu in noge kar same grejo k vodi, vodi, vodi. To je že evforija, ali kako temu rečemo. Ni važno, nič me ne zanima drugega kot da po meni polzijo curki, ni važno mrzli, topli, mešano. Ne morem se spraviti izpod tuša. Avtobus bo odpeljal. Moram se disciplinirati! Res? Kaj nisem pravkar pokazala največjo disciplino svojega življenja? Milena CIGLER

POHOTNA KAČJEGRAJSKA GOSPA

Na Šrotneku, nekdanjem Kačjem gradu v Podgori nad Kotljami, so nekoč v davnih časih stolovali kačji graščaki, mogočni, vplivni gospodje in grofje »von Schlangenburg«.

Grad, od katerega stoji sedaj samo še eden njegovih obrambnih stolpov, so oblasti po drugi svetovni vojni iz domačinom neznanih vzrokov do tal porušile in odstranile.

Še pred zadnjo vojno so na prostoru med hlevi in cerkvico sv. Mohorja in Fortunata, ki stoji na nekdanji prastari »Turški šanci«, okroglem okopu, ki je bil del nekdanjega obrambnega sistema, ki je potekal od Dvornika nad Šrotnekom, (Dvornikov teber) mimo Šrotneka, čez Prežihov vrh, (Dvojni okop. Prežih je bil na preži, da je ob nevarnosti zažgal na hribu grmado, ki je naznanila nevarnost) naprej, mimo Pohilana do hribočka Pikl, nad Mežo in nekdanjim gradom Javornik pri Ravnah na Koroškem rastle tri prastare lipe. Ena pri grajskem ribniku in hlevu, druga ob cesti proti Ravnam in Kotljam, tretja še raste na okrogli vzpetini sredi okopa, na katerem stoji nekdanja grajska kapelagrobница, današnja hotuljska podfara Šmohor. To tudi dokazuje, da je bil obrambni sistem, ki je zapiral pot od Slovenj Gradca na Koroško mnogo starejši od grajske kapele in tudi samega Šrotneškega gradu.

Žal, se generacije ljudi hitro menjavajo. Stari odhajajo in odnašajo te reči s seboj v grob. Mladi pa vse manj poznajo preteklost in zgodovino svojega kraja. Zato se tudi izročilo, povesti in pravljice o nekdanjem Šrotneškem, Kačjem gradu in kačji gospodi hitro izgublajo in odhajajo v pozabo. Starejši Hotuljci so o nekdanji graščinski gospodi in kačjem gradu vedeli mnogo pravljič in povesti, ki so govorile o tem, kako mogočni in hudobni so bili kačji grofje in kako kruto so gošpodovali svojim podložnikom.

Takšno zanimivo pravljičico o nekdanjem Kačjem gradu in kačji gospodi na Šrotneku sem zvedel od bore znanke in prijateljice Gačnikove Roze, ki je sosedka Šrotneka. Pripovedovala mi jo je tako, kakor jo je njej pripovedovala njena mati, ta stara Rakovnica.

Nekoč, pred davnimi časi, je na Kačjem gradu, kakor se je tedaj imenoval Šrotnek, grad v Podgori, živel mlad grofica, ki so jo

njeni služabniki in podložniki imenovali: »pohotna kačjegrajska gospa«.

Gospa je bila izredno lepa ženska. Imela je prekrasno postavo in prelep obraz. Pogled njenih globokih modrih oči je premamila vsakega, kogar je pogledala. Kogar ni premamila s svojim pogledom, ga je gotovo omamila s svojimi ženskimi čari in dražmi. Kolikor ni dosegla z besedo in očarljivim pogledom, je dosegla s svojim prelepim telesom, s čvrstimi, zapeljivimi oblinami in okroglinami, povsod tam, kjer je treba. Imela je tudi dolge, lepo oblikovane noge, čvrsto, zapeljivo, okroglo zadnjico in par prelepih, omamljujoče dražljivo okroglih dojk. Njene mehke, lepe roke z dolgimi, nežnimi prsti, njena žametno mehka, bela koža telesa, zdravi beli zobje in dolgi, košati, zlatorumeni lasje, ki so ji razpuščeni padali po hrbtu in valovili okrog nje kot zlat oblak, so obetali največje, nepopisne užitke tistemu, ki bi se znašel v njenem objemu. Mlada, grajska gospa je bila v resnici strastna, pohotna, nenasitna ljubimka, ki si je žrtve mlade, lepe fante in može za svojo pohoto sproti izbirala zato, da se je lahko z njimi po mili volji izživljala. Njene žrtve so bili mladi, lepi in postavni služabniki, vojsčaki in tlačani.

Če bi ostalo vse skupaj samo pri strastnem, pohotnem, ljubezenskem uživanju in izživljanju, bi vse to, kar je počela pohotna grajska gospa s svojimi ljubimci, ne bilo nič huđega.

Toda pohotna, ljubezni nikoli sita kačja grofica, je bila hudobna.

Ker si je svoje ljubimce izbirala predvsem med mladimi ljudmi nižjih slojev in tlačane, je hotela to prikriti pred ostalim plemstvom. Zato je vsak njen ljubimec potem, ko se ga je po nekaj dneh naveličala, ali pa je onemogel in je ni mogel več zadovoljiti, postal njena žrtev, ki ga je umorila, da ni mogel več govoriti in komu povedati, kaj počne in kakšna je v resnici v svoji nenasitni slji po telesni ljubezni in uživanju.

Služabniki in vojsčaki so se kljub silni želji, da bi se z gospo ljubili in z njo uživali, pričeli bati njenih vsakodnevnih obhodov gradu, kjer si je ponavadi iskala in izbirala svoje ljubimce. Mladi tlačani pa so se bali

njenega prihoda v vas, ker si je vsakokrat izbrala katerega in ga poklicala k sebi v grad, odkoder pa se ni nobeden več vrnil, ker je izginil brez vsake sledi, prav tako kot so brez vsakega sledu izginili vsi služabniki, vojsčaki in drugi, ki jih je izbrala in jih poklicala k sebi v svoje prostore.

Takšno stanje je trajalo dolgo, zelo dolgo. Nihče ni vedel, kam njeni ljubimci, žrtve grajske gospe izginjajo. Čas je mineval, število žrtev pohotne grajske gospe je naraščalo. Nešteti so že brez sledu izginili, kot bi se vdrlili v zemljo. Za njimi ni ostalo nobene sledi, nobenega trupla.

Pohotna kačjegrajska grofica je vsakega ljubimca zaprla v svojo sobo, kjer ji je moral biti na voljo tako dolgo, da se ga je naveličala, ali pa je onemogel. Ko ga je izkoristila, ga je dala vreči v globoko klet, brez oken, pod stolpom na severni strani gradu. Klet je bila polna kač, ki so nesrečnika ubile in požrle. Nekatero žrtve pa je poslala na morišče, na »gvavnico«. To so trate ob cesti, ki pelje s Šrotneka v Ravne. Tam je bilo v tistih časih morišče, kjer so rablji morili obsojence na razne načine tako, kakor so bili obsojeni. Ponavadi so jih obešali na vislice, ki so bile tam postavljene, ali pa so jim z mečem odsekali glavo na zato pripravljenih tnalih.

Razuzdano življenje pohotne kačjegrajske gospe je trajalo tako dolgo, dokler ni vrgla svojega pohotnega očesa na lepega in postavnega mladega sina v bližini gradu živečega svobodnjaka. Ko je njegov sin brez sledu izginil, je oče odšel in se pritožil pri cesarskem sodišču v Gradcu, ki je v tistih časih edino lahko sodilo graščakom in plemenitnikom.

Cesar je pritožbo očeta upošteval in odredil tajno preiskavo gradu, tako da grofica tega ni vedela. Tako je prišla strašna resnica na dan. O krutosti pohotne grajske gospe so pričali kupi oglodanih kosti v kleti polni kač, pod grajskim stolpom. Spregovorili pa so tudi graščakov rablji, ki so vse dotlej morali molčati, ker jim je drugače grozila takojšnja smrt.

Pohotna kačjegrajska gospa, grofica, je bila pred cesarskim sodiščem v Gradcu spoznana za krivo in obsojena na počasno smrt tako, da jo je poljubila in tesno objela, »železna jungfrava« (železna devica).

Rok GORENŠEK

SKUPŠČINA RAZBORSKIH BORCEV

Tudi v tej gorski vasici, v Razboru, smo se dne 9. maja zbrali člani ZB NOV. Žal, se je skupščine udeležili le 21 članov.

Skupno imamo 42 članov, med katerimi je večina žensk. Borčevske priznavalnice in dodatke prejema 28 članov. V Razboru zelo pogrešamo dispanzer za borce, saj smo večinoma vsi stari. Najstarejši ima 85 let in najmlajši 57. Kako je v Slovenj Gradcu hudo priti do zdravnika, vemo največ mi iz podeželja. Že ob 5 moraš oditi od doma, da v ambulanti lahko dobiš številko, saj jih okrog 8. ure že zmanjka.

Sprašujemo se, zakaj ni več zdravnikov, če je to potrebno. Vendar je to zopet vprašanje denarja?

Zelo veseli pa smo bili, ker je med nas prišel Stane Butlen, ki je odgovarjal na naša vprašanja. Povedal je, da se bor-

čevska vprašanja postopoma le urejajo. Upamo, da nas družba ne bo pozabila.

Letos bi radi, da bi ob spomeniku padlih na Razboru, 6. 10. skušali pripraviti skromno proslavo. Želimo ohraniti spomin mlajšim rodovom, da ne bi vse skupaj tonilo v pozabo. Seveda bomo tudi v bodoče skrbeli za svoje člane, posebno za socialno ogrožene, da se bodo sredstva, ki so na voljo, pravilno razdelila.

Na tej skupščini smo se spomnili, kaj je bilo 9. 5. 1945 leta, ko je fašistična drhal položila orožje in smo dočakali mir.

Vse to ne bomo nikoli pozabili. Tisti, ki smo te strahote doživljali, upamo, da se to ne bo več ponovilo.

Skupščino smo zaključili in se med seboj dolgo pogovarjali in zadovoljno odšli domov.

Štefka MELANŠEK

KLUB

UPOKOJENIH

KOROŠKIH

GOZDARJEV

Zbrali smo se 18. junija 1993 ob Ivarčkem jezeru pod Uršljo goro. Bil je to naš ustanovni zbor. Lep dan in čudovito gorsko okolje z jezerom nas je spravilo v dobro voljo. Prisotnih je bilo okoli dvesto. Od devetih do šestih zvečer smo se pogovarjali, obnavljali poznanstva, obujali spomine, pa tudi prepevali in plesali.

Zahvalo za uspešno organizacijo zasluži predsednik iniciativnega odbora Jože Logar. Za sodelovanje in naklonjenost ter lepe pozdravne besede se zahvaljujemo direktorju Gozdnega gospodarstva Slovenj Gradec Hubertu Dolinšku, dipl. ing. gozdarstva. Uspelo mu je, da ni potegnil ločnice med nekdanjimi delavci gozdarstva in sedanjimi.

Na zboru smo se dogovorili, da bomo prezrli vse formalnosti. Ne bomo pravna oseba, ne bomo delali zapisnikov in počeli drugih formalizmov. Izvolili pa smo si organizacijski odbor, ki ga bo vodil Jože Logar, njegov namestnik Janjo Potočnik, dipl. ing. gozdarstva, organizacijsko sekretarske posle pa bo vodila Jožica Šavc.

Povem še, da smo se dogovorili, da je klub odprta organizacija, da se lahko včlani vsak, ki je kadarkoli bil v delovnem razmerju v katerikoli gozdarski organizacijski enoti na Koroškem, ne glede na čas trajanja delovnega razmerja. Veseli bomo vsakega upokojenega kmeta, ki se nam bo pridružil. ČLANARINE NI. Naš osnovni namen pa je družabnost, medsebojno spoštovanje in prijateljstvo. Naša socialna naravnost pa je obiskovati naše člane, k so v domovih (bolnišnicah, dom starostnikov) ali so privezani na posteljo doma.

Za iniciativni odbor
Jure ŠUMEČNIK

Predsednik društva upokojencev Jože Logar.

Zbora se je udeležilo veliko upokojencev.

OD PERNIC OB VOLČJIH JAMAH NA KOŠENJAK

Še kot otrok sem z zanimanjem poslušal starejše ljudi, kadar so se pogovarjali o volkovih, pa čeprav so se mi od strahu lasje ježili. Potem pa sem od staršev hotel vse izvedeti, kje in kakšne so volčje jame. Oče mi je obljubil, da me bo enkrat popeljal na vrh, da si bom lahko vse od blizu ogledal. A ta čas se je odmikal iz leta v leto, dokler ni nastopil strogi obmejni pas in s pohodom na Košenjak ni bilo nič.

Čeprav živim sredi planin, me srce še vedno vleče više v planine, čeravno je moj mali motor (srce) močno načet od rje. Kdor ima rad planine, se bo podal na Pernice peš ali z jeklenim konjičkom, se tam pri zavetišču KNEZ malo odpočil in pokrepčal, potem pa nadaljeval pot peš skozi prijeten gozdčič na Pušo in dalje proti krmišču na Šilarjevi jasi, kjer ima divjad svoj pravi pašnik. Od tod se nemarkirana steza rahlo spušča in dviga proti cerkvi sv. Urbana, kjer že naletimo na vidne sledove volčjih jam. Kot vedo povedati najstarejši ljudje, so se še pred stopetdesetimi leti po naših planinah klatili volkovi in ljudje so se jih otepali, kakor so vedeli in znali. Ob hudih zimah so volkovi vdiral v staje ter krali ovce ali govedo. Kot pravi ljudsko izročilo, so menda prišli volkovi na Poderčnikovi Puši celo na gank hiše in tam zlovešče tulili. Sreča je menda bila v tem, da so se volkovi bali ognjenih bakel, s katerimi so jih ponoči odganjali. Sočasno pa je bila velika nevarnost, da bi z baklo zažgali hram.

V poletnih mesecih so moški po vrhovih skopali globoke jame, jih maskirali z vejevjem in vanje je padel marsikateri volk ter ni mogel več iz jame. Takega ujetnika so potem pobili s koli in kamenjem. Toliko o volkovih in volčjih jamah. Danes volkov ni več in tudi strogi graničarjev ne, ki so desetletja branili dohod na vrh Košenjaka in ljudje so se jih upravičeno bali.

Torej ob zmerni hoji pridemo od Šilarjevega pasišča do cerkvice sv. Urbana v eni uri ter jasnem vremenu spotoma lahko v daljavi vidimo celo Julijske in Kamniške planine. Čudovit svet pa se nam odpre, ko nepričakovano tik pred seboj zagledamo obnovljeno cerkvico sv. Urbana. Ob njej so še vidni sledovi mežnarije, ki so jo Nemci požgali, tu se lahko malo spočijemo ter razgledamo po avstrijski strani.

Če se še nismo preveč utrudili, bomo pot nadaljevali proti Košenjaku, do koder se planinska pot rahlo dviga in po treh urah hoje

Mejni kamen na Košenjaku

bomo prispeli na vrh Košenjaka. Spotoma se nam tu in tam razgled odpira zdaj na avstrijsko, pa spet na našo stran ter tu in tam ob stezi še naletimo na kakšno volčjo jamo. Čeprav sam vrh Košenjaka ni kdove kako razgleden in ga krasi le visok obmejni kamen nesrečne razmejitve z letnico in datumom 12. september 1919 ter napisom St. Germain, ko se je velik del Slovencev zapisal nemškemu jeziku. Da je razgled bolj zaprt, sem že zapisal, vendar je tu od lepem vremenu počutje čudovito.

Žal, ta peš pot še ni markirana, vendar če se trdno držimo grebena, ni strahu, da bi zšli. Če pa le malce skreneš z grebena lahko hudo zaideš, kot se je to zgodilo meni, a o tem kdaj drugič. Naj še dodam, da so pod grebenom še dobro vidni sledovi kolovozov, kjer so v preteklosti prevažali čez vrh les, oglje in druge tovore.

Ludvik MORI

RABUTANJE ČEŠENJ

Žive še spomini na mlada leta, ki smo jih preživljali v predvojni Jugoslaviji. Na majhni kmetiji z veliko družino ni bilo dovolj kruha za vse leto, pa čeprav je bila obdelana vsaka krpica zemlje. Spomladi je žita v kaščah zmanjkalo. Kako je biti mlademu človeku brez kruha, pa bi danes težko komu dopovedal. Oče in starejši bratje so morali iskati priložnostni zaslužek. To je bil navadno podiranje smrek v gozdovih pri velikih kmetih. Takšen kmet jer bil tudi na vrhu hriba v Šentvidu. Živel je razkošno, kar je bilo za tiste čase pogubno, saj je marsikdo šel tako na boben. Pri njemu so se

udinjali oče in bratje za sečnjo, da si zaslužijo za moko in druge stvari. Podirali so večinoma poleti, ko se je drevje lupilo. Za skorje je lastnik dobil toliko, da je plačal delavce. Skorje so kupovali za tovarne usnja kot čreslovino. Z malo starejšo sestro sva morala nositi v gozd kosilo tudi po več kilometrov daleč. Tudi v gozd tega kmeta sva nosila kosilo. Pot naju je vodila strmo v breg mimo malega kmetiča. Tam so gospodarile na borni peščeni zemlji same ženske. Pod nama sva videla bajto in hlev krito s škodljivimi, nad njo pa sadovnjak s češnjami. Rdeče in črne so zapeljivo vabi-

PIKNIK NA SELAH

TUDI S TEBOJ SE ŽELIMO SREČATI, PRIJATELJSKO PREŽIVETI DAN, MOČNO NAVEZATI STIKE, OBUDITI SPOMINE, NA PRIJATELJSKEM SREČANJU-PIKNIKU RADOSTNI, VESELI, PRIJETNO SPROŠČENI, BOMO SKUPAJ PREŽIVELI KRASEN, NEPOZABEN DAN!

Tako so zapisali na vabila za prijateljsko srečanje in piknik pri Klančniku na Selah v soboto, 12. junija 1993 s pričetkom ob 13. uri bivši sodelavci in sodelavke nekdanjega Trgovskega podjetja »Mesnina« Ravne na Koroškem. Vabilu so se odzvali skoraj vsi še živeči nekdanji sodelavci iz vseh treh koroških dolin.

Bilo je veselo in sproščeno, čeprav ni bilo zastoj. Pretirano drago pa tudi ni bilo! Saj je vesela družba in srečanje nekdanjih sodelavcev, gotovo odtehtala stroške, tako kot so to že napovedali na vabilu.

Navzoče je pozdravil in spomnil vseh že umrlih, dolgoletni direktor podjetja gospod, Jože Cesnik. Posebej je pozdravil najstarejšega sodelavca, nad 90 let starega Jožeta Žmavčerja iz Ravn na Koroškem. Da je pogovor lepše stekel, je zbranim prebral poročilo za družabni večer srečanja sodelavcev »Mesnine«, ki je bil pred 20 leti na Rimskem vrelcu, Rok Gorenšek, ki je tedaj poročilo tudi sestavil.

Za uspelo srečanje imajo zasluge tisti, ki so se ga udeležili. Predvsem pa Jože Cesnik in Rudi Grabner. Prav posebna zahvala pa velja Rudiju Kotniku »Klančniku« na Selah in njegovi ženi Cvetki!

Dobro bi bilo, če bi v teh in takšnih časih, bilo več takšnih srečanj v veseli, prijetni družbi.

Rok GORENŠEK

le med svoje veje. Ker doma nismo imeli češenj, sem sklenil, da jih tu nabere nazaj grede.

Sestra me je čakala zgoraj na cesti, jaz pa sem se spravil na najbližjo češnjo. Prvi me je zagledal petelin in takoj dvignil alarm. Tako jezno je kokodakal, kot da mu gre za glavo. Njemu so se pridružile še kokoši. Nastal je pravi direndaj in kokošji preplah, da se je slišalo doli na polje k ženskam. Vse tri so prisopihale v sadovnjak misleč, da lovi kokoši lisica.

Namesto lisice pa so ugledale mene. »Ti vrah, ti aladovni« so sikale in pobirale kole okrog bajte. Ženske namreč niso mogle izgovoriti nekaterih črk v abecedi. Hotele so reči »ti vrag gladovni«. Zato so tudi pri bedenju ob mrliču molile v očenašu tisti del »zgodí se tvoja volja kakor v nebesih tak na zemlji« ak v nebesih, ak na zemlji, kar je bilo slišati zelo smešno.

Seveda sem jo jadrno popihal iz sadovnjaka domov brez češenj. Danes je češenj povsod dovolj in nobeden se zanje ne boji in kurji alarm je nepotreben.

Jože KRAJNC

Trnjeva pot razborških izgnancev pred 50 leti

Deveti junij leta 1943, ali pred 50 leti, bo nekaterim Razborčanom ostal v spominu kot najbolj črn in žalosten dan v njihovem življenju, kljub lepemu spomladanskemu vremenu, cvetočemu sadnemu drevju in zelenečim travnikom. Bil je dan, ko so se morali posloviti za skoraj cela tri leta od rodnega doma, sorodnikov in prijateljev, za nekatere pa je bilo to slovo za vedno.

Tisti dan so Nemci določili za dan izselitve nekaterih osumljenih Razborčanov v koncentracijska ali delovna taborišča. Določeni so bili Jugovi iz zgornjega Razbora, Rdečnikovi in Kunjjevi iz Spodnjega Razbora, iz Šentvida Kranjčevi, Dolopstovi in Konečnikovi, iz Šmiklavža pa Planšakovi, Arnežnikovi in še mnogi drugi. Nastopili so trnjevo pot slovenskih izgnancev po avstrijskih in nemških taboriščih od Celja do Frohnleitna, Straubinga, Regensburga in Speinsharta na Bavarskem.

Moja žena, takrat 17-letno dekle, ki je bila s svojimi starši tudi med izgnanci se tega dneva spominja takole:

»Tistega 9. junija leta 1943 ne bom nikoli pozabila. Bilo je zelo lepo pomladansko jutro. Vstala sem zgodaj, ker sem morala nakositi in pripraviti trave za prašiče, še predno smo šli na polje delat. Oče je bil v hlevu, mati pa v kuhinji pripravljala zajtrk. Takrat pa se je pojavil pred menoj nemški vojak z naperjeno puško in mi je nekaj govoril po nemško. Ker ga nisem razumela, mi je samo pokazal s puško proti hiši. Takoj sem zaslutela nesrečo in se hitro odpravila domov. Doma v hiši sem pa že videla očeta v enem kotu pred naperjenimi puškami, mater pa v drugem kotu jokati.

Imeli smo tolmača, ki nas je začel takoj zaslisevati. Hoteli so zvedeti od kdaj smo imeli zveze z odporom in kdo še vse sodeluje pri tem. Ker smo vedeli, da nas tako ali tako čaka izgnanstvo, nismo kljub obljubam in grožnjam nikogar izdali. Dali so nam pol ure časa da smo vzeli najnujnejše, naredili iz posteljnih pregrinjale cule in odgnali so nas neznani usodi nasproti.

Kakšno je slovo od doma, od rojstnega kraja in kaj smo takrat občutili, se ne da povedati. To ve samo tisti, kdor je sam to doživel. Bili smo prepričani, da ne bomo več videli domačega kraja. Gnali so nas naprej v Podgorje, kjer smo se že srečali z drugimi nesrečniki iz našega kraja, od tam v Šmartno, nato pa naprej v Celje na zaslisevanja. Čez par dni so nas stlačili v živinske vagonce in odpeljali najprej v zbirno taborišče v Frohnleitna v Avstrijo, nato v Straubing na Bavarsko in nazadnje v delovno taborišče Speinshart na Zgornjem Pfalškem, kjer smo delali v tovarni uniform za vojsko, ki se je nahajala v starem samostanu. Tu smo potem tudi po vsem trpljenju dočakali srečen dan konec vojne in smo se potem nekeje v avgustu leta 1945 srečno vrnil domov.

Dom smo našli prazen in opustošen, v njem so živeli tuji ljudje, tako da smo se morali najprej zateči k sorodnikom. Za izgubljen premoženje in izgubljeni čas nismo dobili od države nikoli nobene odškodnine. Morali smo se zanesti samo na svoje pridne roke in pa dobre sosedo, ki so nam pomagali, da smo lahko spet pričeli z novim življenjem.

Po spominih in pripovedovanju moje žene Tončke, rojene Jug sem ob 50-letnici njenega izgnanstva zapisal

Rudi Rebernik.

Francišškanski samostan v Speinshartu na Zgornjem Pfalškem, kjer je med drugo svetovno vojno obratovala tovarna uniform za Wehrmacht, in kjer so bili internirani in so morali delati za nemškega okupatorja tudi nekateri Razborčani.

UPOKOJENSKA

*Vsak svoje življenje živi,
eden na polju, drugi v tovarni,
tretji v šivalnici.*

*Z delom in vzgojo otrok
minejo ti leta mlada.
Nimaš časa za sebe, niti ne veš,
kdaj postal si star ali pa stara.*

*Ko gre v »penzijo«,
je to ta zadnji »štacijon«.
Glej, da tu čas čim dalje stoji,
saj še prehitro boš v večnosti.*

*Tam ni več srečanj, ne izletov in ne plesa,
tam te pošljejo v pekel ali v nebesa.
Kdor pa v življenju je za smeh in vice,
ta gotovo bo prišel v VICE.*

*Na shodih upokoјencev smo vsi enaki,
malo stari, pa še vedno korenjaki.
Olepšajmo si dneve, ki so nam ostali še,
hodimo na izlete in na srečanje.*

Majda MRAKIČ

Naša Koroška

*Med gorovjem, med potoki
mi živimo,
vendar lepšega si kraja
nikdar ne želimo.*

*Ko zapoje ptičji rod
in gozd zažubori,
najboljša to budilka je,
ki zjutraj me zbudi.*

*Po gozdu vodi mene pot
v službo in nazaj,
povsod me spremlja ptičji spev,
saj to je pravi raj.*

*Ko utrujen z dela vrnem se,
pred hišo obsedim
in spet poslušam ptičji rod,
veselo tu živim.*

*Če pa je čas, na Peco grem,
v njej spije kralj Matjaž,
okrog mize brado si navija,
varuje narod naš.*

*Tam gori diham sveži zrak,
zavriskam vrh planin,
sem srečen, da sem tu doma,
da sem Koroške sin.*

Ivan Humun

MIRKU BALANTU V SPOMIN

Ko umre človek, nam ostane spomin. Navaden dan postane nepozaben dan, ko se zaveš, da je smrt vse prehitro in mnogo prezgodaj posegla po mlademu življenju. Življenje, ki se je izteklo na kresni dan, je temu dnevu vtisnilo še eno nepozabnost. Umrl je človek, ki smo ga vsi dobro poznali. Kako globoko se nam usede v srce in dušo tak dan? In kaj vse nam odkrije?

F. Jurač

Stiriinštrideset let življenja je bilo za teboj Mirko. Pred seboj si imel veliko neizpolnenih želja in načrtov. Ni ti bilo dano, da bi jih uresničil. Beseda tolažbe ti je bila tuja in nisi je hotel sprejeti. Mnogo prezgodaj in v tvojih najlepših letih se je iztekla tvoja življenjska pot. Pogrešali te bodo tvoji velenjski rudarji, s katerimi si dolga leta soustvarjal, pogrešali te bodo tvoji najbližji pa mnogi prijatelji in znanci. Težko in hudo je, ko te, Mirko Balantu iz Tolstega vrha pri Mislinji, ni več. Mirno počivaj v preranem grobu!

FANIKA ANDREJČ 1914—1993

Je čas rojstva in čas smrti. Le kdo bi si mislil, ko je odšla na zdravljenje v bolnišnico, da se nikdar več ne bo vrnila na svoj dom, med drage domače, kjer ji je hčerka Nada nudila res vso postrežbo, vsi ostali otroci z družinami pa so jo redno obiskovali in ji izkazovali vso zahvalo za njeno skrb in ljubezen. In vendar so se za vselej zaprle mile in ljubeče oči žene, matere in stare mame. Nekje v njej je bila bol, ki je ni mogla prav dojeti in vendar ji ni dala več živeti.

V četrtek, 22. aprila 1993 so sporočili iz bolnišnice, da je preminula naša sosedka Fanika Andrejč, po domače Končnikova stara mama. Zapustila je svoje najdražje prav v času, ko se je narava odela v belino, svojce pa je odela v črmino.

Pokojna Fanika se je rodila 25. 11. 1914 na Graški gori v župniji Šmiklavž. Svoja mladostna leta je preživela doma na kmetiji. Leta 1936 se je poročila in iz tega zakona se je rodilo 6 otrok: 3 fantje in 3 dekleta. Leta 1938 je oče pokojne Fanike kupil kmetijo v Starem trgu. Po očetovi smrti sta z možem Toneom prevzela kmetijo in jo po svoji možnosti ohranila za mlajšo generacijo. Po naravi je bila Fanika skromna, dobrosrčna in ljubeča mati. Svoje otroke je imela zelo rada, prav tako vseh 14 vnukov in 2 pravnuka. Sosedje in drugi krajanje so pokojno Faniko spoštovali, saj je našla za vsakega toplo in prijazno besedo.

Poklonimo se njenemu spominu z zaobljubo, da Fanike ne bomo nikoli pozabili. Prinašali ji bomo cvetje in prižigali sveče na njenem grobu.

Jože KACIJAN

MEŽNARICE PRI SV. NEŽI NI VEČ

V torek, 22. junija 1993 so na pokopališču pri sv. Roku na Selah pokopali Marijo Gostenčnik, mežnarico, na Vrheh pri sv. Neži. Mežnarica je bila po hiši, kjer je živela in zato ker je zvonila pri sv. Neži.

Umrla je v 59 letu življenja. Rajna mežnarica je bila daleč okrog poznana po svoji zgovornosti, odrezavosti, šaljivosti, pridnosti in odkritosti.

Znala je reči »bobu bob«. Vsake mu je v obraz povedala to, kar mu je šlo, pa naj je bilo dobro ali slabo. Tega ji tudi nihče, ki jo je poznal, ni zameril. Le tisti, ki je niso dobro poznali, so jo malce začudeno gledali in poslušali, zaradi njenega včasih tudi robatega govorenja.

Možu Francu je rodila 6 otrok, šest hčera. Hčerke so ji pomenile vse. Silno rada jih je imela. Zanje je storila vse, vendar jih je tudi strogo vzgajala. Navadila jih je dela, odrekanja, varčevanja in pravičnega ravnanja z denarjem. Zato so ji hčerke danes gotovo hvaležne.

Ko se je primožila k Mežnarju, je bila tam prava podrtija. Po dolgih letih dela in garanja sta z možem naredila čudež. Popolnoma sta obnovila hlev in zgradila novo, sodobno hišo. Znala je prijeti za vsako, tudi moško delo. Če je bilo treba, je napregla vole in z njimi vozila material za gradnjo iz doline, medtem ko je mož delal v tovarni.

Rajna Micka, mežnarica je bila preprosta, vendar naravno inteligentna žena. Znala je lepo govoriti. Govorila je na porokah, godovih, pogrebih. Povsod, kamor je bila povabljen, je s svojimi šalami in domisljicami ponavadi vse »gor držala«.

Znana je bila tudi po gostoljubnosti, skrbnosti in varčnosti. Bila je dobra sosedka in prijateljica. Kamor koli je prišla, povsod je kupila kakšno praktično stvar za gospodinjstvo ali gospodarstvo ali pa tudi samo za spominek. Da je bila rajna mežnarica resnično dobra, poštena ženska, priljubljena in poznana daleč okrog, je pričal tudi njen pogreb.

Na njeni zadnji poti na pokopališče pri sv. Roku na Selah jo je spremlilo zelo mnogo ljudi, ki so se želeli od nje še zadnjič posloviti!

Rok GORENŠEK

IVAN PARADIŽ — ŽMELCER 1923—1993

Ob odprtem grobu sem sem sploščeval že velikokrat: od sorodnikov, sošolcev, prijateljev, znancev, vojnih in stanovskih tovarišev. Vse to pa je bil za mene v eni osebi rajni Žmelcer, zato mi je njegova življenjska pot dobro poznana.

Luč sveta je zagledal pred 70 leti na srednje veliki kmetiji na Tolstem vrhu. Že kot predšolski otrok je imel voljo in spretnost, da je pomagal pri gospodinjstvih opravilih, zato je bil materi, ki je imela kopico otrok, kot prvorojenec, v veliko pomoč. Njegovo delovno področje se je hitro razširilo za pomoč v hlevu, dalje na polje in vsa druga kmečka

dela. Od rane mladosti trdega dela navajen fant je prevzel grunt, si ustvaril družino, bil je dober zakonski mož in družinski oče.

Devetnajst let mu je bilo, ko je občutil trdo okupatorjevo roko. Pri naboru za nemško vojsko je imel toliko narodne zavednosti in poguma, da se ni hotel podpisati. To je imelo tako veliko politično težo, da so ga gestapovci odpeljali v zapor v Medvode, kjer so mu dali lekcije po svoji znani metodi.

Bolezni mu niso prizanašale. Kot mladeniča ga je trgal hud revmatizem, na zrela leta pa so ga mučile kar tri hude bolezni. Od dela utrjeno telo se je upiralo. Prizanesla pa mu je sama smrt, saj je svoje delo pri njem opravila v trenutku?

Človeku, ki je vse življenje občutil zemljo na žuljih in podplatih, naj bo zdaj zemlja lahka!

Ajnžik

**DOPISUJTE
V GLASILO**

Glasilo VIHARNIK izdaja delovna organizacija Gozdno gospodarstvo Slovenj Gradec. Urednica: Ida ROBNIK, lektorica: Majda KLEMENŠEK, tehnični urednik: Bruno ŽNIDERSIČ.

Naklada: 3500 izvodov.

Tisk: GZP MARIBORSKI TISK Maribor, Tržaška cesta 14, 62000 Maribor, 1993.

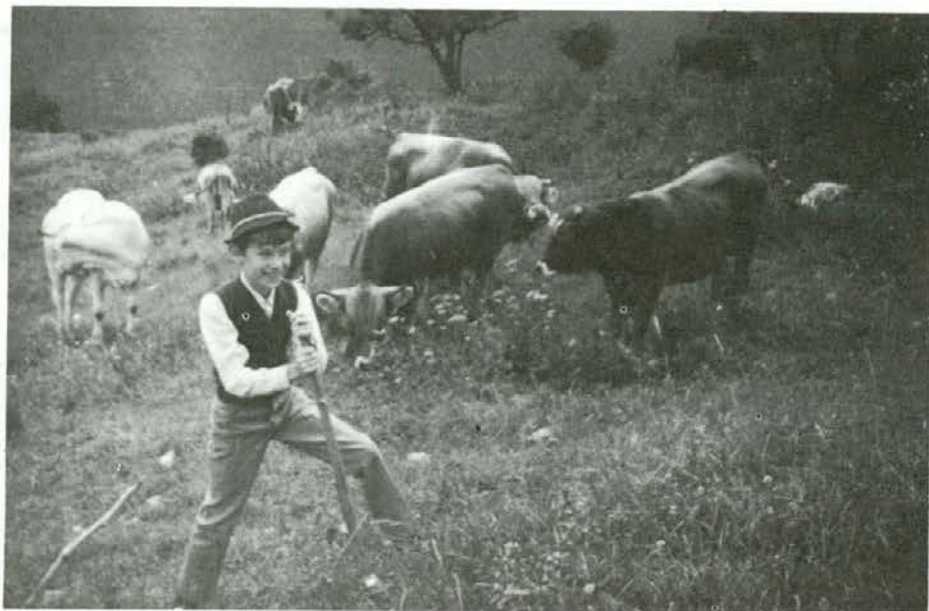
Na podlagi mnenja Ministrstva za informiranje z dne 30. 1. 1992 se šteje Viharnik med proizvode informativnega značaja iz 13. točke tarifne številke 3, za katere se plačuje petodstotni davek od prometa proizvodov.

Zakriviljeno palico v roki

Kdor je preživel svoja otroška leta na kmetih, se bo vsak rad spominjal srečnih in brezskrbnih dni, ki jih je preživel na paši med živino na širnih planinskih pašnikih, ki so se odeli v prvo pomladansko zelenje, in so se drevesa pričela odevati v pomladansko zeleno obleko. Takrat še nihče ni pomislil na težko in trdo življenje, ki smo se mu nezadržno bližali. Predajali smo se brezskrbnim pastirskim igram in srečnemu pastirskemu življenju, ki je tako hitro minilo.

Na pašo smo morali goniti ponavadi že zelo zgodaj, včasih smo morali živino napasti še pred šolo, ali pa smo morali nakositi trave in jo nanositi živini v jasli, da smo lahko brezskrbno odšli v šolo.

Takrat smo lahko pasli samo po določenih krajih, ker smo morali vsako najmanjšo površino pokositi, da se je pripravilo dovolj krme za zimo. Dokler niso bili travniki pokošeni, smo pasli v glavnem po grofovskih gozdovih, vendar samo tam, kjer nam je dovolil njegov gozdar, se pravi samo tam, kjer ni bilo nobene mladje ali podrastka. Če pa je naredila živina v gozdu kakšno najmanjšo škodo, je že bilo treba pri Plešivškemu upravitelju zagovarjati, škodo je bilo treba plačati ali pa z delom odslužiti. Zato smo komaj čakali, da je bilo doma pokošeno in po krajih, kjer ni zrasla otava, smo lahko pričeli pasti po »znotaršni«, kot smo rekli. Najlepša paša pa se je pričela med počitnicami, ko je bilo že povsod pokošeno, da smo lahko pasli po travnikih, ponekod tudi že po njivah, koder je bila že

Tudi ta slika je delček teh časov in doživetij — Foto: R. R.

ozimina požeta in živina ni imela kam uhajati v »škodo«. Takrat si se lahko predal sanjarjenju, ali pa se zatopil v kakšno knjigo, kolikor so nam pač bile takrat dosegljive.

To so bila leta, ko si še nobeden ni predstavljal, kaj vse življenje terja od človeka in pred kakšne preizkušnje ga postavlja, zato so se nam še toliko bolj vtisnila v spomin in se jih radi spominjamo.

Zdi se mi, da je po vojni, tudi tako pristno pastirsko življenje zamrlo, zahvaljujoč takratnim povojnim razmeram. Po kmečkih travnikih in pašnikih je bilo vse manj živine in ovac zaradi obvezne oddaje mesa. Na pro-

stranih Plešivških pašnikih, pri Šiserniku, pri Lorencu in pri Jelenu so se pojavile črede združene živine, ki pa so včasih dišeče planinske pašnike bolj poškodovale kot pa jih napasle.

Zamrlo je tudi glas kravjih zvoncev in pastirskih pesmi, začelo se je novo obdobje kmečkega in pastirskega življenja. Morda se bo kdaj del tega spet povrnilo, saj se po razbojških in plešivških pašnikih pojavlja vse več živine in ovac. Morda bomo kdaj čuli še zvončkanje kravjih zvoncev ali pa celo kakšno pastirsko pesem.

RUDI REBERNIK

GOSPODARJENJE Z DIVJADJO

V Slovenj Gradcu je bil od 4. 6. do 9. 6. 1993 mednarodni koroški sejem »Prezenta 1993«. Na tem sejmu so koroški lovci prikazali nekaj (ca. 150 eksponatov) pri nas živeče divjadi. Poleg tega je bilo na razstavnih panojih razobešenih okrog 400 trofej visoke divjadi po vrstah, spolu in starostni strukturi.

Obiskovalci razstave so si tako lahko ogledali razvoj gamsovih rogov po spolu in starostni strukturi, razvoj jelenovega in srnjakovega rogovja — tako imenovanih 2 B srnjakov, ali gumbarjev (gojitveni odstrel), zanimivih trofej srnjakov (igra narave) in na drugi strani rezultat dobrega gospodarjenja — vrhunske trofeje. Razstavljenih je bilo tudi nekaj vrhunskih merjaščevih čekanov.

Dušan LESKOVEC

ZAHVALA

Ob boleči izgubi dragega moža, očeta in dedka

MAKSA ŠVAJCNERJA
iz Mislinjske Dobrave

ZAHVALA

Ob boleči izgubi drage žene, matere in bice

MARIJE JEZNIK
(1922—1993)
Pintarjeve mame iz
Šentjanža nad Dravčami,

se iskreno zahvaljujemo vsem, ki so ga spremljali na zadnji poti, mu darovali vence, cvetje, sveče in za svete maše. Prav lepa hvala dr. Mariji Arehovi ter zdravnikom in strežnemu osebju internega oddelka Splošne bolnice Slovenj Gradec ter vsem, ki so nam kakorkoli pomagali v najtežjih trenutkih. Hvala pevcem za zapete žalostinke, govorniku za poslovilne besede ter g. nadžupniku Francu Rataju za pogrebni obred.

Zalujoči: žena Barica, sinovi Maks, Jože in Branko z družinami.

se iskreno zahvaljujemo sosedom Ropšetovim, Levnikovim in Pobernikovim ter sorodnikom, znanec in vsem, ki so nam v težkih trenutkih kakorkoli pomagali. Prisrčna hvala gospodu župniku Ernestu Berložniku za opravljen pogrebni obred in cerkvenim pevcem Vuzenica za zapete žalostinke. Hvala tudi govornikoma g. Pokeržniku in g. Demšarju.

Zalujoči: mož Franc in otroci Mojca, Lojze, Jožica, Olga, Milan, Danica in Štefka z družinami, sin Drago in hčerka Slavica ter sestra Pepca.

V okviru Prezenta 1993 je bil 8. junij namenjen gozdarjem. Na okrogli mizi je direktor GG Hubert Dolinšek, dipl. ing. gozdarstva seznanil prisotne z vsebino novega Zakona o gozdovih, Karel Zagorc, dipl. ing. gozdarstva pa o posledicah delovanja lubadarja v naših gozdovih.

Na sejmju Prezenta 1993 so se predstavili tudi radeljski gozdarji s svojo trgovino.

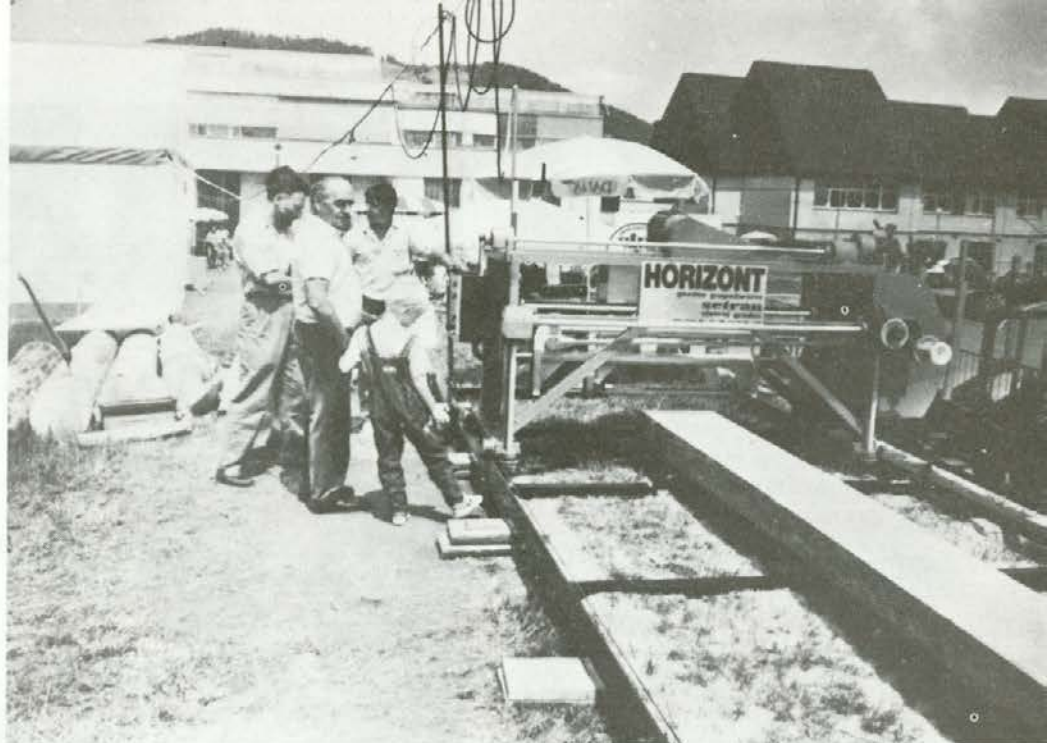
Privlačno za oko — kako bo šele sladko

Na Ulbnikovi kmetiji nad Pamečami je Strojna industrija SIP iz Šempetra praktično prikazala gorski traktor IMPULS 28 in motorni kosilnik TWIST 170 D. Za oba stroja je bilo med kmeti veliko zanimanje. Na sliki: Kmetje si ogledujejo motorni kosilnik TWIST 170 D — Foto: F. Jurač

V sadovnjaku Dominika Česeka v Trbonjah smo na deblu hruške opazili majhno hruško, ki je zrasla iz debla. Igra narave je tudi večkrat zanimiva. Foto F. Jurač

ŽAGA HORIZONT NA SEJMU PREZENTA 1993

Od 4. 6. do 9. 6. 1993 je Gozdno gospodarstvo Slovenj Gradec, Transport in servisi na sejmu Prezenta predstavljali svoj nov proizvod horizontalno žago za razrez hlodovine.

Obisk in zanimanje za žago je bil glede na celotno število obiskovalcev presenetljivo zadovoljivo, med potencialnimi kupci pa je bilo največ kmetov iz Mislinjske, Dravske in Mežiške doline ter avstrijske Koroške.

Glede na odziv po prvih informacijah o proizvodnji horizontalnih žag, na opravljene poslovne razgovore in sklenjene posle s kupci so v Transportu in servisi prepričani o pravilnosti odločitve za razvoj in proizvodnjo žage, v času, ko se kmetje odločajo za lasten razrez svojega lesa ali pa zamenjujejo tehnično zastarele in iztrošene žage z novimi. Kupce privlačijo predvsem pozitivne karakteristike in prednosti žage HORIZONT: mala poraba električne energije, kvaliteten rez in relativno mali prostor za postavitve žage.

Prototip žage, ki je bila predstavljena na sejmu, v Transportu in servisi v nekaterih elementih še kvalitativno dopolnjujejo, v zelo kratkem času pa bo žaga pripravljena za redno proizvodnjo, prototip pa pripravljen za demonstracije, kot so obljubili obiskovalcem sejma.

Alojz Čevnik

12. KONGRES GASILSKE ZVEZE SLOVENIJE

Po končanem 12. kongresu Gasilske zveze Slovenije, ki je potekal v Slovenj Gradcu, je bila še velika gasilska parada, v kateri so sodelovali gasilci in gasilke iz 16 območij Slovenije ter poklicni gasilci. Na paradi je bila zanimiva gasilska konjska vprega — Foto: F. Jurač

SREČANJE DVOJČKOV V PODGORJU — Pri gostilni Rogina v Podgorju so se letos prvič srečali dvojčki. Na srečanje je prišlo okoli 65 parov dvojčkov, med njimi pa je bila tudi gledališka igralka Jerica Mrzel, ki se je slikala z dvojčkoma — Foto: F. Jurač